

ออกแบบให้น่าสนใจ

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ
การออกแบบผลิตภัณฑ์ สำหรับ SMEs




ชุด "ทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับธุรกิจ" ลำดับที่ 2

เอกสารเผยแพร่ในชุด “ทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับธุรกิจ”:

- 1. การสร้างเครื่องหมาย (Making a Mark):**
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าและแบรนด์ สำหรับ SMEs
เอกสารเผยแพร่ WIPO ลำดับที่ 900.1
- 2. ออกแบบให้น่าสนใจ (Looking Good):**
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ สำหรับ SMEs
เอกสารเผยแพร่ WIPO ลำดับที่ 498.1
- 3. การประดิษฐ์คิดค้นสู่ออนาคต (Inventing the Future):**
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิบัตร สำหรับ SMEs
เอกสารเผยแพร่ WIPO ลำดับที่ 917.1
- 4. การแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ (Creative Expression):**
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียง สำหรับ SMEs
เอกสารเผยแพร่ WIPO ลำดับที่ 918
- 5. สิ่งที่มีในบริษัทที่ดี (In Good Company):**
การจัดการปัญหาทรัพย์สินทางปัญญาในแฟรนไชส์
เอกสารเผยแพร่ WIPO ลำดับที่ 1035

เอกสารเผยแพร่ฉบับภาษาอังกฤษทั้งหมดสามารถดาวน์โหลดโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายได้ที่:
<http://www.wipo.int/publications>

เอกสารเผยแพร่ฉบับภาษาไทยทั้งหมดสามารถดาวน์โหลดโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายได้ที่:
<http://www.ipthailand.go.th>



ออกแบบให้น่าสนใจ

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์
สำหรับ SMEs

ชุด “ทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับธุรกิจ” ลำดับที่ 2

อนุญาตให้ผู้ใช้ทำซ้ำ แจกจ่าย ดัดแปลง แปล และดำเนินการเผยแพร่เอกสารเผยแพร่นี้ต่อสาธารณะ รวมทั้งเพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้า โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตอย่างชัดแจ้ง ทั้งนี้ ภายใต้เงื่อนไขว่าจะต้องอ้างอิงองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization : WIPO) เป็นแหล่งที่มา และระบุอย่างชัดเจนในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาต้นฉบับ

การดัดแปลง คำแปล หรืองานสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจากคู่มือฉบับนี้ไม่ควรมีตราสัญลักษณ์หรือเครื่องหมาย (logo) ที่เป็นทางการของ WIPO และกรมทรัพย์สินทางปัญญา (Department of Intellectual Property : DIP) เว้นแต่จะได้รับการอนุมัติและรับรองโดย WIPO และ DIP ทั้งนี้ กรุณาติดต่อผ่านทางกรมทรัพย์สินทางปัญญา และเว็บไซต์ WIPO เพื่อขออนุญาต

สำหรับงานสืบเนื่อง (derivative work) โปรดระบุข้อจำกัดความรับผิดชอบ (disclaimer) ดังต่อไปนี้ด้วย “สำนักเลขาธิการ WIPO และ DIP ไม่มีส่วนรับผิดชอบหรือความรับผิดชอบใด ๆ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหรือการแปลเนื้อหาต้นฉบับ”

ในกรณีที่เนื้อหาซึ่งถูกเผยแพร่โดย WIPO และ DIP เช่น รูปภาพ กราฟิก เครื่องหมายการค้า หรือโลโก้ มีแหล่งที่มาจากบุคคลที่สาม ผู้ใช้เนื้อหาดังกล่าวมีหน้าที่รับผิดชอบในการเจรจาสหสิทธิกับผู้ทรงสิทธิแต่เพียงผู้เดียว

สำเนาการอนุญาตสามารถตรวจสอบได้ที่
<https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/igo/>

ชื่อที่ใช้และการนำเสนอเนื้อหาตลอดเอกสารเผยแพร่ฉบับนี้ ไม่ถือเป็นการแสดงความคิดเห็นใด ๆ ในนามของ WIPO และ DIP เกี่ยวกับสถานะทางกฎหมาย การกำหนดเขตแดน (frontiers) หรืออาณาเขต (boundaries) ของประเทศใด ๆ รวมถึงเขตแดนหรือพื้นที่ซึ่งอยู่ในอำนาจปกครองของประเทศนั้น

เอกสารเผยแพร่นี้ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนมุมมองของประเทศสมาชิก สำนักเลขาธิการ WIPO หรือ DIP

การกล่าวถึงถึงบริษัทหรือผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิตใดในเอกสารเผยแพร่นี้เป็นการเฉพาะ ไม่ถือว่าบริษัทหรือผลิตภัณฑ์นั้นได้รับการรับรองหรือสนับสนุนโดย WIPO และ DIP ในฐานะที่เหนือกว่าบริษัทอื่นซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันแต่ไม่ได้มีการกล่าวถึง

การจัดทำเอกสารเผยแพร่ฉบับนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลและแปลเอกสารโดย DIP และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการอ้างอิงจากต้นฉบับคู่มือที่ได้จัดทำโดย WIPO อีกทั้ง สำนักเลขาธิการ WIPO ถือว่าไม่มีความรับผิดชอบหรือความรับผิดชอบเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง หรือการแปลของเนื้อหาต้นฉบับ

สารบัญ

บทนำ	7		
การออกแบบผลิตภัณฑ์	9		
1. การออกแบบผลิตภัณฑ์คืออะไร	10	15. ควรทำอะไรหากการออกแบบผลิตภัณฑ์มีการผสมผสานคุณสมบัติด้านการทำงานเข้ากับคุณสมบัติด้านสุนทรียศาสตร์	19
2. ทำไมต้องคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์	11	16. การอนุญาตให้ใช้สิทธิในการออกแบบผลิตภัณฑ์	20
การคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์	12	17. การคุ้มครอง “การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียน”	20
3. การคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สิทธิอะไรบ้าง	13	การคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ในต่างประเทศ	21
4. ใครสามารถยื่นคำขอรับความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์	13	18. ทำไมต้องคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ในต่างประเทศ	22
5. จดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์ได้ที่ไหน	13	19. การขอรับความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ในต่างประเทศต้องทำอย่างไร	22
6. อะไรสามารถจดทะเบียนเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ได้	13	20. ใครสามารถยื่นคำขอระหว่างประเทศภายใต้ระบบกรุงเฮก	23
7. การออกแบบใดบ้างที่ไม่สามารถขอรับความคุ้มครองภายใต้การออกแบบผลิตภัณฑ์ได้	14	การบังคับใช้สิทธิในการออกแบบผลิตภัณฑ์	24
8. การยื่นขอจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้องทำอย่างไร	15	21. กรณีที่มีการละเมิดสิทธิในการออกแบบผลิตภัณฑ์จะบังคับใช้สิทธิอย่างไร	25
9. ผู้ยื่นคำขอสามารถยื่นคำขอจดทะเบียนสำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์หลายแบบที่แตกต่างกันในคำขอเดียวได้หรือไม่	16	เครื่องมือทางกฎหมายอื่น ๆ ในการคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์	27
10. การคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์มีค่าใช้จ่ายเท่าไร	17	22. การคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์และการคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนต่างกันอย่างไร	28
11. การออกแบบผลิตภัณฑ์ควรเก็บเป็นความลับก่อนได้รับจดทะเบียนหรือไม่	18	23. กฎหมายการแข่งขันทางการค้าสามารถให้ความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ได้หรือไม่	30
12. ระยะเวลาผ่อนผันคืออะไร	18		
13. ใครเป็นเจ้าของสิทธิในการออกแบบผลิตภัณฑ์	18		
14. การออกแบบผลิตภัณฑ์มีอายุความคุ้มครองนานเท่าใด	19		

บทนำ

คู่มือนี้เป็นเอกสารเผยแพร่ในชุด เรื่อง ทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับธุรกิจ ลำดับที่ 2 โดยเน้นเรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ประสบความสำเร็จในตลาด

ภายใต้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property : IP) การออกแบบผลิตภัณฑ์ประกอบด้วยรูปลักษณ์ที่มีการประดับตกแต่งหรือความสวยงามของผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ดูน่าสนใจหรือดึงดูดใจลูกค้า

การดึงดูดสายตาและสุนทรียภาพเป็นข้อพิจารณาหลักที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคว่าจะซบสินค้าตัวใดตัวหนึ่งมากกว่ากัน และการออกแบบผลิตภัณฑ์จะช่วยให้บริษัทต่าง ๆ สร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ของตนจากคู่แข่งและเพิ่มภาพลักษณ์ของแบรนด์ได้โดยสรุปแล้ว การออกแบบผลิตภัณฑ์ถือเป็นสินทรัพย์ที่มีค่า ดังนั้น การคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์อย่างมีประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญมาก

เอกสารฉบับนี้เป็นการแปลและดัดแปลงมาจากคู่มือที่จัดทำและเผยแพร่ภายใต้ใบอนุญาตงานสร้างสรรค์เสรี (Creative Commons) องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) ซึ่งเป็นหน่วยงานเฉพาะทางขององค์การสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านนวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญา และมีกลุ่มเป้าหมาย คือ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises : SMEs) ทั่วโลก โดยคู่มือนี้จะอธิบายว่าการออกแบบผลิตภัณฑ์คืออะไร และแนะนำหลักการสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจทางธุรกิจเกี่ยวกับการขอรับความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์

คู่มือนี้ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดแทนคำแนะนำจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านกฎหมาย

การออกแบบผลิตภัณฑ์

1. การออกแบบผลิตภัณฑ์คืออะไร

เมื่อกล่าวถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์แล้ว โดยทั่วไปหมายถึง รูปแบบและคุณสมบัติด้านการทำงานโดยรวมของผลิตภัณฑ์ แก้อั้วนั้นจะถือว่าเป็น “การออกแบบที่ดี” เมื่อนั่งสบายและมีรูปลักษณะที่เราชื่นชอบ ในทางธุรกิจ การออกแบบผลิตภัณฑ์ หมายถึง การพัฒนาคุณสมบัติด้านการทำงานและความสวยงามของผลิตภัณฑ์ โดยคำนึงถึงประเด็นต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์ เช่น ความสามารถในการทำการตลาด ต้นทุนการผลิต และความสะดวกในการขนส่ง การจัดเก็บ การซ่อมแซม และการกำจัด/ทำลาย เป็นต้น



เก้าอี้ – สิทธิบัตรเลขที่ 84383
บริษัท เบทเทอร์ คราฟท์ ดีไซน์ จำกัด

ในด้านกฎหมาย การออกแบบผลิตภัณฑ์ หมายถึง ลักษณะการประดับตกแต่งหรือความสวยงามของผลิตภัณฑ์ หากเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดแล้ว จะสามารถขอรับความคุ้มครองในฐานะการออกแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นทรัพย์สินทางปัญญา (IP) ประเภทหนึ่งได้อย่างไรก็ดี การคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์จะไม่ครอบคลุมด้านเทคนิคหรือการทำงานของผลิตภัณฑ์นั้น ดังนั้น จากตัวอย่างข้างต้น เฉพาะรูปลักษณะของเก้าอี้เท่านั้นที่จะได้รับความคุ้มครองในฐานะของการออกแบบผลิตภัณฑ์ ความคุ้มครองทางด้านเทคนิคหรือการใช้งานจะเกี่ยวข้องกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่น

การออกแบบผลิตภัณฑ์มีความเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ในด้านอุตสาหกรรมแฟชั่น และงานฝีมือต่าง ๆ ตั้งแต่เครื่องมือทางเทคนิคและการแพทย์ไปจนถึงนาฬิกา เครื่องประดับ และสินค้าหัตถกรรมอื่น ๆ หรือตั้งแต่ผลิตภัณฑ์ในครัวเรือน ของเล่น เพอร์นิเจอร์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า ไปจนถึงรถยนต์และโครงสร้างทางสถาปัตยกรรม และตั้งแต่ผลิตภัณฑ์การออกแบบสิ่งทอไปจนถึงอุปกรณ์กีฬา การออกแบบผลิตภัณฑ์ยังมีความสำคัญในด้านบรรจุภัณฑ์ ภาชนะบรรจุ และ “สิ่งห่อหุ้ม” ของผลิตภัณฑ์เช่นเดียวกัน

โดยทั่วไป การออกแบบผลิตภัณฑ์อาจประกอบด้วย

- คุณลักษณะสามมิติ เช่น รูปทรงของผลิตภัณฑ์
- คุณลักษณะสองมิติ เช่น การประดับตกแต่ง ลวดลายเส้น หรือสีของผลิตภัณฑ์
- การผสมผสานของคุณลักษณะดังกล่าว

ตัวอย่างของการออกแบบสามมิติ



ขวด – สิทธิบัตรเลขที่ 78179
ปาร์ฟุม คริสเตียน ดิออร์

ตัวอย่างของการออกแบบสองมิติ



ลวดลายผ้า – สิทธิบัตรเลขที่ 84965
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หน้าที่ของการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สร้างสรรค์ในธุรกิจ

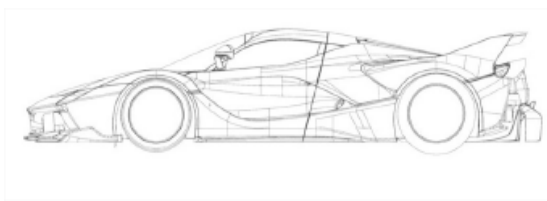
องค์กรธุรกิจได้ลงทุนใช้เวลาและทรัพยากรจำนวนมาก ในการพัฒนาการออกแบบเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ของตน น่าดึงดูด การออกแบบที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่มักถูกสร้างขึ้น เพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- **ปรับแต่งผลิตภัณฑ์เพื่อดึงดูดตลาดเฉพาะกลุ่ม:** การดัดแปลงการออกแบบผลิตภัณฑ์เล็กน้อย เพื่อดึงดูดตลาดเฉพาะกลุ่มอายุ วัฒนธรรม หรือ กลุ่มสังคมต่าง ๆ เช่น นาฬิกาข้อมือ เป็นต้น

- **สร้างตลาดเฉพาะกลุ่มใหม่:** ในตลาดที่มีการแข่งขันสูง บริษัทหลายแห่งพยายามสร้างตลาดเฉพาะกลุ่ม (niche market) โดยการนำเสนอการออกแบบที่สร้างสรรค์สำหรับผลิตภัณฑ์ใหม่ของตน เพื่อสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง ซึ่งอาจเป็นกรณีของสิ่งของใช้ทั่วไป เช่น กุญแจ รองเท้า ถ้วย และจานรอง หรือสิ่งของราคาแพง เช่น เครื่องประดับคอมพิวเตอร์ หรือรถยนต์ เป็นต้น
- **สร้างความแข็งแกร่งให้กับแบรนด์:** การออกแบบที่สร้างสรรค์อาจประกอบด้วยเครื่องหมายการค้าเพื่อเพิ่มความโดดเด่นของแบรนด์ของบริษัท บริษัทหลายแห่งประสบความสำเร็จในการสร้างหรือกำหนดภาพลักษณ์ของแบรนด์ใหม่โดยการมุ่งความสนใจอย่างจริงจังกับการออกแบบผลิตภัณฑ์



นาฬิกาข้อมือ – สิทธิบัตรเลขที่ 57400
โซวินด์ เอสเอ



รถของเล่น – สิทธิบัตรเลขที่ 50792
เฟอร์รารี เอส.พี.เอ.

2. ทำไมต้องคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์

การคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ควรเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ทางธุรกิจและการลงทุน ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้:

- การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการจดทะเบียนทำให้เจ้าของมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการหวงห้าม

การคัดลอกหรือลอกเลียนแบบโดยไม่ได้รับอนุญาตซึ่งจะทำให้ขีดความสามารถในการแข่งขันของเจ้าของการออกแบบมีความแข็งแกร่งขึ้นและช่วยให้ได้รับผลตอบแทนที่เป็นธรรมจากการลงทุนเพื่อสร้างสรรค์และทำการตลาดในผลิตภัณฑ์นั้น

- การออกแบบสามารถเพิ่มมูลค่าทางการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ได้อย่างมาก ทำให้ผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจและดึงดูดลูกค้า และอาจเป็นจุดขายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ
- การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนเป็นสินทรัพย์ทางธุรกิจสามารถเพิ่มมูลค่าทางการค้าของบริษัทและผลิตภัณฑ์ของบริษัทได้ ยิ่งการออกแบบประสบความสำเร็จมากเท่าใด มูลค่าของบริษัทก็จะยิ่งสูงขึ้นเท่านั้น
- สิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่ได้มาจากการจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์จะช่วยให้เจ้าของสามารถอนุญาตให้ผู้อื่นใช้การออกแบบโดยมีค่าตอบแทนหรือสามารถโอนหรือขายสิทธิการออกแบบให้ผู้อื่นได้

สร้างความกระจ่างในการออกแบบ

แม้โดยทั่วไป โคมไฟจะทำหน้าที่ให้แสงสว่างได้ไม่แตกต่างกันนัก แต่รูปลักษณ์ของโคมไฟนั้นเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้โคมไฟนั้นประสบความสำเร็จในตลาด ทำให้ในหลายประเทศมีการจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ในครัวเรือนจำนวนมาก เช่น โคมไฟแขวนเพดาน เป็นต้น



โคมไฟแขวนเพดาน – สิทธิบัตรเลขที่ 31196
บริษัท ไลท์ติ้ง แอนด์ อีควิปเมนท์ จำกัด (มหาชน)

การคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์

3. การคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สิทธิอะไรบ้าง

ในประเทศไทย การออกแบบผลิตภัณฑ์จะต้องจดทะเบียนที่กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ เพื่อให้ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เมื่อได้มีการจดทะเบียนแล้ว จะได้รับสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการห้ามผู้อื่นทำซ้ำหรือลอกเลียนแบบผลิตภัณฑ์โดยมิได้รับอนุญาต

ในกรณีนี้ หมายความว่า เจ้าของสิทธิในการออกแบบผลิตภัณฑ์อาจหวงกันบุคคลอื่นที่ไม่ได้รับอนุญาตทำการผลิต ขาย หรือนำเข้าผลิตภัณฑ์ที่ใช้การออกแบบหรือมีการออกแบบดังกล่าวประกอบอยู่ด้วย ซึ่งเป็นการทำซ้ำหรือการทำซ้ำในสาระสำคัญของการออกแบบที่จดทะเบียนไว้โดยมีวัตถุประสงค์ในทางการค้า

ทั้งนี้ การจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์จะช่วยส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรมและเสริมสร้างแนวทางการปฏิบัติทางการค้าที่ซื่อสัตย์ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่สวยงามอันเป็นที่ดึงดูด

4. ใครสามารถยื่นคำขอรับความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์

โดยทั่วไป บุคคลที่สร้างสรรค์การออกแบบ หรือนายจ้างในกรณีของการทำงานภายใต้สัญญาจ้าง สามารถยื่นคำขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ได้ ผู้ขอรับสิทธิบัตรสามารถเป็นได้ทั้งบุคคลธรรมดา (เช่น นักออกแบบ) หรือนิติบุคคล (เช่น บริษัท) อย่างไรก็ตาม สำหรับผู้ขอรับสิทธิบัตรที่เป็นต่างชาติและไม่มีถิ่นที่อยู่ภายในประเทศ จะต้องดำเนินการโดยมอบตัวแทนสิทธิบัตรที่ได้ขึ้นทะเบียนต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญาเป็นผู้กระทำการแทน กรณีผู้ขอรับสิทธิบัตรที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศ ประสงค์จะมอบอำนาจให้บุคคลอื่นกระทำการแทน ผู้รับมอบอำนาจให้กระทำการแทนจะต้องเป็นตัวแทนสิทธิบัตรที่ได้ขึ้นทะเบียนต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญาเช่นเดียวกัน

5. จดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์ได้ที่ไหน

การขอรับความคุ้มครองหรือจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์ สามารถทำได้โดยการยื่นคำขอในประเทศหรือ

ภูมิภาคที่ประสงค์จะขอรับความคุ้มครอง เช่น สำหรับการขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ในประเทศไทย จะต้องยื่นคำขอต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ หรือการขอรับความคุ้มครองในระดับภูมิภาคอาจยื่นคำขอต่อสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาในภูมิภาคนั้น¹ เช่น สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาสหภาพยุโรป (European Union Intellectual Property Office : EUIPO) นอกจากนี้ อาจยื่นคำขอระหว่างประเทศกับสำนักกระหว่างประเทศขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการยื่นคำขอระหว่างประเทศและความตกลงกรุงเฮกว่าด้วยการจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์ระหว่างประเทศ (Hague System for the International Registration of Industrials Designs) โปรดดูในคู่มือนี้ ในหัวข้อ “การคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ในต่างประเทศ”

6. อะไรสามารถจดทะเบียนเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ได้

สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญามักจะตรวจสอบเบื้องต้นสำหรับเงื่อนไขในการยื่นคำขอ เช่น เงื่อนไขที่ต้องมีภาพแสดงแบบผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดีของการออกแบบผลิตภัณฑ์ หรือการชำระค่าธรรมเนียมตามที่กฎหมายกำหนด สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาหลายแห่งรวมถึงในประเทศไทยยังมีการดำเนินการตรวจสอบสาระสำคัญเพื่อพิจารณาว่าการออกแบบผลิตภัณฑ์มีลักษณะอันพึงรับจดทะเบียนได้ตามกฎหมายหรือไม่

การออกแบบผลิตภัณฑ์จะสามารถจดทะเบียนได้ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้:

- ต้องเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยการออกแบบผลิตภัณฑ์ หมายถึงรูปร่างของผลิตภัณฑ์ หรือองค์ประกอบของสวดลายหรือสีของผลิตภัณฑ์ อันมีลักษณะพิเศษสำหรับผลิตภัณฑ์ ซึ่งสามารถใช้เป็นแบบสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและหัตถกรรมได้ เช่น โลโก้ อาจไม่ได้รับการจดทะเบียนเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ เนื่องจากไม่ถือเป็นผลิตภัณฑ์

¹ สืบค้นรายชื่อสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาได้ที่ www.wipo.int/directory/en/urls.jsp

- การออกแบบจะต้องเป็นการออกแบบใหม่ กล่าวคือ ไม่มีการออกแบบที่เหมือนกันปรากฏแก่สาธารณะก่อนหน้า การออกแบบจะถือว่าเหมือนกัน หากมีลักษณะแตกต่างกันเฉพาะในรายละเอียดที่ไม่มีความสำคัญ
- การออกแบบต้องเป็นการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ โดยเป็นการออกแบบโดยอิสระของนักออกแบบ และไม่ใช้การทำซ้ำหรือเลียนแบบการออกแบบที่มีอยู่แล้ว หากการออกแบบดังกล่าวไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจากการออกแบบที่มีอยู่แล้ว หรือเป็นการออกแบบโดยมีส่วนประกอบของการออกแบบที่มีอยู่แล้ว จะไม่ถือว่าการออกแบบนั้นเป็นการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่
- การออกแบบจะต้องเป็นการออกแบบที่มีลักษณะเฉพาะ กล่าวคือ เป็นการออกแบบที่ผู้ใช้ที่มีประสบการณ์มีความรู้สึกโดยรวมว่าการออกแบบดังกล่าวแตกต่างจากความรู้สึกโดยรวมที่ผู้ใช้ได้รับจากการออกแบบอื่นที่ปรากฏต่อสาธารณะแล้ว ในการประเมินลักษณะเฉพาะของการออกแบบนั้นจะต้องคำนึงถึงระดับความเป็นอิสระของนักออกแบบในการพัฒนาการออกแบบดังกล่าวด้วย

ตัวอย่างของโลโก้ที่ไม่ถือเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ ภายใต้พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม



บริษัท เอ-ลิส คอร์ปอเรท จำกัด

โดยปกติแล้วการออกแบบผลิตภัณฑ์จะเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ เช่น รูปร่างของรองเท้า การออกแบบของต่างหู หรือเครื่องประดับบนกาน้ำชา อย่างไรก็ตาม ในโลกดิจิทัล การคุ้มครองการออกแบบค่อย ๆ ขยายไปสู่ผลิตภัณฑ์และประเภทของการออกแบบใหม่ ๆ ซึ่งรวมถึงไอคอนเดสก์ท็อปอิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นโดยรหัสคอมพิวเตอร์ แบบอักษร การแสดงกราฟิกบนหน้าจอคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์สมาร์ตโฟน

เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทยการออกแบบในลักษณะดังกล่าวยังไม่ถือเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ ภายใต้พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

สิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการทำธุรกิจ

สมมติว่าบริษัทแห่งหนึ่งได้ออกแบบกรรไกรตัดเล็บพร้อมแว่นขยายที่เป็นนวัตกรรมใหม่และได้รับการจดทะเบียนที่สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศ จึงมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในแบบผลิตภัณฑ์กรรไกรตัดเล็บพร้อมแว่นขยายนั้น ซึ่งหมายความว่าหากพบว่ามีคู่แข่งผลิต ขาย หรือนำเข้ากรรไกรตัดเล็บพร้อมแว่นขยายที่มีการออกแบบเหมือนกันหรือเหมือนกันในสาระสำคัญ เจ้าของการออกแบบที่จดทะเบียนนั้นจะสามารถฟ้องไม่ให้คู่แข่งรายนั้นใช้แบบผลิตภัณฑ์นั้นและอาจได้รับชดเชยค่าเสียหายที่เกิดจากการละเมิดหรือใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต

ดังนั้น แม้ไม่สามารถห้ามคู่แข่งผลิตสินค้าที่สามารถนำมาแข่งขันในตลาดได้ แต่สามารถห้ามคู่แข่งไม่ให้ทำซ้ำหรือสร้างผลิตภัณฑ์ที่ดูเหมือนกับการออกแบบที่ได้จดทะเบียนแล้ว และ “ได้ประโยชน์โดยไม่ต้องลงทุน” บนความคิดสร้างสรรค์ของผู้อื่นได้



กรรไกรตัดเล็บพร้อมแว่นขยาย – สิทธิบัตรเลขที่ 73669 รอยัล เมทัล อินดัสเทรียล โค., แอลทีดี.

7. การออกแบบใดบ้างที่ไม่สามารถขอรับความคุ้มครองภายใต้การออกแบบผลิตภัณฑ์ได้

การออกแบบที่ไม่สามารถรับความคุ้มครองได้ ได้แก่

- การออกแบบที่ไม่ตรงตามเงื่อนไขของการออกแบบใหม่ การสร้างสรรค์ด้วยตนเอง และ/หรือลักษณะเฉพาะตามที่กล่าวไว้ข้างต้น
- การออกแบบที่กำหนดโดยคุณสมบัติด้านการทำงานทางเทคนิคของผลิตภัณฑ์เท่านั้น ทั้งนี้ คุณลักษณะด้านเทคนิคของการออกแบบหรือคุณสมบัติด้านการทำงานดังกล่าวอาจได้รับความคุ้มครองภายใต้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

อื่น ๆ (เช่น สิทธิบัตร ผลิตภัณฑ์หรือประโยชน์ หรือความลับทางการค้า) ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับ ข้อเท็จจริงในแต่ละกรณี

- การออกแบบที่มีสัญลักษณ์หรือตราสัญลักษณ์ทางการที่ไม่ได้รับความคุ้มครอง เช่น ธงประจำชาติ เป็นต้น
- การออกแบบที่ถือว่าขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และแบบผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ควรทราบ คือ ในบางประเทศ ความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม่รวมถึง งานหัตถกรรม เนื่องจากบางประเทศกฎหมายกำหนดว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์จะต้องเป็น “การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการผลิต” หรือ “การผลิตด้วยวิธีการทางอุตสาหกรรม” อย่างไรก็ตาม สำหรับประเทศไทย การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นงานหัตถกรรม สามารถขอรับความคุ้มครองได้ ตราบที่งานดังกล่าวเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่

เนื่องจากการขอรับความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มีรายละเอียด และข้อจำกัดเกี่ยวกับ สิ่งที่ไม่สามารถขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ได้ ดังนั้น จึงควรปรึกษากรมทรัพย์สินทางปัญญา หรือ ตัวแทนทรัพย์สินทางปัญญาที่มีความเชี่ยวชาญ ในการขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ ในประเทศไทย

8. การยื่นขอจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้องทำอย่างไร

ตามที่ระบุไว้ข้างต้น สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญา บางแห่งจะถือว่าการจดทะเบียนการออกแบบเสร็จสิ้น เมื่อได้ทำการตรวจสอบเบื้องต้นซึ่งจะดำเนินการก่อน ประกาศโฆษณาว่าได้มีการดำเนินการตามระเบียบที่กำหนดแล้ว ในขณะที่สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญา หลายแห่งอาจทำการตรวจสอบสาระสำคัญ โดยการตรวจสอบความใหม่ของคำขอจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์เปรียบเทียบกับการออกแบบที่บันทึกอยู่ในสารบบทะเบียนของสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญานั้น ดังนั้น เนื้อหาของคำขอจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์อาจแตกต่างกันในแต่ละประเทศ

สำหรับการขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ ในประเทศไทย กรมทรัพย์สินทางปัญญาจะตรวจสอบ สาระสำคัญของการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ขอรับ ความคุ้มครองว่าการออกแบบผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมีหรือใช้อย่างแพร่หลาย เปิดเผยแพร่ สาระสำคัญ รายละเอียด หรือมีการประกาศโฆษณาอยู่แล้วในประเทศไทย และในต่างประเทศหรือไม่ นอกจากนี้ จะพิจารณาว่า การออกแบบดังกล่าวขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชน และมีลักษณะเป็นแบบผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกาหรือไม่

การขอรับความคุ้มครองหรือจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์ในประเทศไทยจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- กรอกแบบคำขอที่จัดทำโดยกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ โดยระบุชื่อผู้ยื่นคำขอ รายละเอียดการติดต่อในประเทศไทย และตัวแทนสิทธิบัตร (หากมี) พร้อมนำส่งคำพรรณนาแบบผลิตภัณฑ์ ข้อถ้อยสิทธิ และภาพแสดงแบบผลิตภัณฑ์ที่ต้องการขอรับความคุ้มครอง
- ชำระค่าธรรมเนียมการยื่นคำขอตามที่กฎหมายกำหนด
- ผู้ยื่นคำขออาจแต่งตั้งตัวแทนสิทธิบัตร เพื่อเป็นตัวแทนหรือให้ความช่วยเหลือในการยื่นคำขอ และดำเนินการตามขั้นตอนการจดทะเบียนจนเสร็จสิ้น โดยการแต่งตั้งตัวแทนสิทธิบัตรจะต้องมีการแต่งตั้งเป็นหนังสือ และยื่น “หนังสือมอบอำนาจ” ต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อแสดงถึงการแต่งตั้งตัวแทนพร้อมกับการยื่นคำขอรับสิทธิบัตร ทั้งนี้ ตัวแทนสิทธิบัตรจะต้องเป็นตัวแทนที่ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมทรัพย์สินทางปัญญาตามที่ได้กล่าวข้างต้น

เมื่อการจดทะเบียนออกแบบผลิตภัณฑ์แล้ว สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญา จะออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนให้กับผู้ทรงสิทธิ สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาส่วนใหญ่จะเผยแพร่การจดทะเบียนออกแบบผลิตภัณฑ์ในหนังสือประกาศโฆษณาที่เป็นทางการของสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญานั้น ในบางประเทศ อาจเปิดโอกาสให้มีการร้องขอให้เลื่อนการประกาศโฆษณาออกไป ซึ่งในกรณีนี้การออกแบบผลิตภัณฑ์จะถูกเก็บเป็น

ความลับเป็นระยะเวลาหนึ่งซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การเลื่อนการประกาศโฆษณา การออกแบบผลิตภัณฑ์ในช่วงระยะเวลาหนึ่งอาจจำเป็นด้วยเหตุผลเชิงกลยุทธ์ทางธุรกิจ

สำหรับการขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ในประเทศไทย เมื่อได้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา ผู้ตรวจสอบจะดำเนินการตรวจสอบเบื้องต้นโดยพิจารณาความถูกต้องของการกรอกแบบพิมพ์คำขอรับสิทธิบัตรและเอกสารประกอบคำขอฯ กรณีที่เอกสารและภาพแสดงแบบผลิตภัณฑ์ถูกต้องครบถ้วน เจ้าหน้าที่จะแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอมาดำเนินการชำระค่าธรรมเนียมการประกาศโฆษณา จากนั้นคำขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์จะได้รับประกาศโฆษณาในหนังสือโฆษณาเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลผู้เห็นว่าตนมีสิทธิรับสิทธิบัตรดีกว่าผู้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตร หรือเห็นว่าคำขอรับสิทธิบัตรใดไม่ชอบด้วยกฎหมายสามารถยื่นคำคัดค้านการจดทะเบียนสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ภายในกำหนดระยะเวลา 90 วันนับแต่วันประกาศโฆษณา เมื่อพ้นระยะเวลาการประกาศโฆษณาสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์และไม่มีบุคคลใดคัดค้านการจดทะเบียนสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ผู้ตรวจสอบจะพิจารณาสาระสำคัญของการออกแบบผลิตภัณฑ์ดังกล่าว หากพบว่าแบบผลิตภัณฑ์ที่ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรไม่มีลักษณะคล้ายหรือเหมือนกับภาพแบบผลิตภัณฑ์ที่ปรากฏอยู่แล้ว ผู้ตรวจสอบจะออกหนังสือแจ้งไปยังผู้ขอรับสิทธิบัตรหรือตัวแทนให้ชำระค่าธรรมเนียมสิทธิบัตร เมื่อผู้ขอรับสิทธิบัตรหรือตัวแทนดำเนินการชำระค่าธรรมเนียมการจดทะเบียน กรมทรัพย์สินทางปัญญาจะออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ต่อไป

ทั้งนี้ เมื่อกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจะมีอายุความคุ้มครอง 10 ปี และผู้ทรงสิทธิบัตรจะต้องดำเนินการชำระค่าธรรมเนียมรายปี โดยเริ่มตั้งแต่ปีที่ 5 ของอายุสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นต้นไป หากผู้ทรงสิทธิบัตรไม่ชำระค่าธรรมเนียมรายปีภายในระยะเวลาที่กำหนด คณะกรรมการสิทธิบัตรจะมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้น

9. ผู้ยื่นคำขอสามารถยื่นคำขอจดทะเบียนสำหรับ การออกแบบผลิตภัณฑ์หลายแบบที่แตกต่างกัน ในคำขอเดียวได้หรือไม่

หลายประเทศจำกัดจำนวนการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่อาจยื่นรวมอยู่ในคำขอเดียวกัน (เช่น ไม่เกิน 100 แบบผลิตภัณฑ์) โดยมีเงื่อนไขว่าการออกแบบเหล่านั้นอยู่ในประเภทของผลิตภัณฑ์เดียวกัน ตัวอย่างเช่น หากมีเจตนาที่จะปกป้องการออกแบบผลิตภัณฑ์สำหรับ คอมพิวเตอร์และรถยนต์ จะต้องยื่นคำขอแยกกันสองกรณี เนื่องจาก “คอมพิวเตอร์” และ “รถยนต์” ไม่อยู่ในประเภทของผลิตภัณฑ์เดียวกัน

การจำแนกประเภทการออกแบบระหว่างประเทศ

การออกแบบผลิตภัณฑ์โดยทั่วไปจะถูกจัดหมวดหมู่หรือจัดกลุ่มเป็น “ประเภท” เพื่อความสะดวกในการดึงข้อมูล ในการยื่นคำขอจดทะเบียน การออกแบบอาจต้องระบุประเภทของผลิตภัณฑ์ที่ประสงค์จะใช้การออกแบบนั้น สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาส่วนใหญ่จะทำการจำแนกประเภทของการออกแบบผลิตภัณฑ์ระหว่างประเทศ (การจำแนกประเภทโลคาร์โน : Locarno Classification) ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจำแนกประเภทโลคาร์โน และความตกลงโลคาร์โนว่าด้วยการจัดตั้งการจำแนกประเภทสำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์ระหว่างประเทศ สามารถดูได้ในเว็บไซต์ของ WIPO: www.wipo.int/classifications/locarno

อย่างไรก็ตาม ในบางประเทศ ผู้ยื่นคำขออาจต้องแยกยื่นคำขอสำหรับการออกแบบแต่ละแบบ เว้นแต่การออกแบบอื่น ๆ ที่มีอยู่ในคำขอจะเป็นไปตามข้อกำหนดของ “ความเป็นเอกภาพของการออกแบบ” ภายใต้กฎหมายที่บังคับใช้ในประเทศนั้น โดยทั่วไป แนวคิดของความเป็นเอกภาพของการออกแบบ หมายความว่า การออกแบบทั้งหมดสอดคล้องกับแนวคิดสร้างสรรค์เดียวกัน แม้ในหลายประเทศจะมีข้อจำกัดการยื่นหนึ่งคำขอสำหรับหนึ่งการออกแบบ แต่ก็อนุญาตให้ “การพัฒนา รูปแบบต่าง ๆ” ของการออกแบบนั้นสามารถอยู่ในคำขอเดียวกันได้ ขณะที่บางประเทศมีข้อยกเว้นกฎ “การออกแบบเดียว” เมื่อการออกแบบทั้งหมดเกี่ยวข้องกับ “ชุดของผลิตภัณฑ์” เดียวกัน

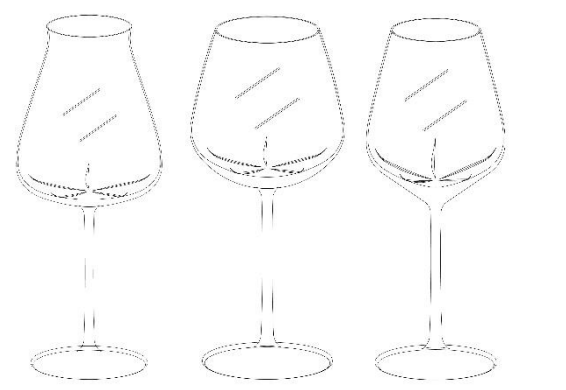
- การพัฒนารูปแบบต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น สก๊อตเตอร์ ทรงตัวสองล้อซึ่งมีสีต่างกัน โดยทั่วไป “การพัฒนา

รูปแบบต่าง ๆ” จะต้องนำไปใช้กับผลิตภัณฑ์เดียวกันและต้องไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

- ในทางตรงกันข้าม “ชุด” หมายถึง จำนวนของผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะทั่วไปเหมือนกัน ซึ่งปกติจะขายร่วมกันหรือตั้งใจทำเพื่อใช้ร่วมกันและมีลักษณะการออกแบบร่วมกันบางประการ ตัวอย่างเช่น เครื่องใช้บนโต๊ะอาหาร (ชุดส้อม ช้อน และมีด) และเครื่องใช้ในครัวเรือน (เครื่องเป่าผม และหัวฉีดกับแปรงของเครื่องเป่าผม)

ดังนั้น การออกแบบดังกล่าวจึงมีรูปแบบที่มีความหลากหลายที่สามารถนำมารวมไว้ในคำขอเดียวได้ในบางประเทศ รายละเอียด เงื่อนไข และความเป็นไปได้ในการขอรับความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่คุ้มครองในประเทศใด ควรได้รับการพิจารณาบนพื้นฐานที่ได้รับความช่วยเหลือจากตัวแทนทรัพย์สินทางปัญญาหรือสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องในประเทศนั้น

อย่างไรก็ตาม สำหรับการขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ในประเทศไทย จะไม่สามารถยื่นคำขอสำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์หลายแบบในคำขอเดียวกันได้ กรณีผู้ขอรับสิทธิบัตรประสงค์จะขอรับความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์หลายแบบ แม้การออกแบบเหล่านั้นอยู่ในประเภทของผลิตภัณฑ์เดียวกัน หรือมีการพัฒนารูปแบบต่าง ๆ หรือเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะเป็นชุดที่ต้องใช้ร่วมกัน จะต้องขอรับความคุ้มครองโดยการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรแยกแต่ละแบบผลิตภัณฑ์ เช่น ผู้ขอได้ออกแบบผลิตภัณฑ์ประเภท “แก้ว” ทั้งหมด 3 แบบ การขอรับความคุ้มครองในประเทศไทยจะต้องยื่นคำขอรับสิทธิบัตรแยกเป็น 3 คำขอ



แก้ว – สิทธิบัตรเลขที่ 61380 61381 และ 61382
บริษัท โอเซียนกลาส จำกัด (มหาชน)

จากตัวอย่างแก้วทั้ง 3 แบบข้างต้น แม้จะมีแนวความคิดในการออกแบบสร้างสรรค์เดียวกัน แต่ไม่สามารถขอรับความคุ้มครองแก้วทั้ง 3 แบบภายใต้คำขอสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์เดียวกัน

10. การคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีค่าใช้จ่ายเท่าไร

ค่าใช้จ่ายในการขอรับความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้นแตกต่างกันในแต่ละประเทศ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องพิจารณาค่าใช้จ่ายที่อาจแตกต่างกันในแต่ละกระบวนการที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. ค่าธรรมเนียมการยื่นคำขอ/การจดทะเบียนที่จะต้องชำระให้กับสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญา อาจขึ้นอยู่กับจำนวนการออกแบบที่จะจดทะเบียนหรือจำนวนภาพแสดงแบบผลิตภัณฑ์ของการออกแบบผลิตภัณฑ์สำหรับแต่ละการออกแบบ ค่าธรรมเนียมการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ในประเทศไทย มีรายละเอียดดังนี้

- ค่าธรรมเนียมการยื่นคำขอรับสิทธิบัตร คำขอละ 250 บาท
- ค่าธรรมเนียมการประกาศโฆษณาคำขอรับสิทธิบัตร คำขอละ 250 บาท
- ค่าธรรมเนียมการออกสิทธิบัตร คำขอละ 500 บาท

2. ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับบริการของตัวแทนสิทธิบัตร หากผู้ยื่นคำขอเลือกที่จะให้ตัวแทนสิทธิบัตรเป็นผู้ดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแทน

3. สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาส่วนใหญ่กำหนดให้ชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุเพื่อรักษาสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการออกแบบผลิตภัณฑ์ สำหรับการคงสถานะสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ในประเทศไทย ผู้ทรงสิทธิบัตรจะต้องดำเนินการชำระค่าธรรมเนียมรายปี โดยเริ่มตั้งแต่ปีที่ 5 ของอายุสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นต้นไป โดยผู้ทรงสิทธิบัตรสามารถดำเนินการชำระค่าธรรมเนียมเป็นรายปี หรือชำระพร้อมกันในคราวเดียวกันได้ โดยอัตราค่าธรรมเนียมรายปี มีรายละเอียดดังนี้

- ค่าธรรมเนียมรายปี ปีที่ 5: คำขอละ 500 บาท
- ค่าธรรมเนียมรายปี ปีที่ 6: คำขอละ 650 บาท
- ค่าธรรมเนียมรายปี ปีที่ 7: คำขอละ 950 บาท

- ค่าธรรมเนียมรายปี ปีที่ 8: ค่าขอละ 1,400 บาท
- ค่าธรรมเนียมรายปี ปีที่ 9: ค่าขอละ 2,000 บาท
- ค่าธรรมเนียมรายปี ปีที่ 10: ค่าขอละ 2,750 บาท
- ค่าธรรมเนียมรายปี กรณีชำระทั้งหมดในการชำระ ค่าธรรมเนียมรายปีครั้งแรก: ค่าขอละ 7,500 บาท

4. อาจมีค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการแปลเอกสารที่เกี่ยวข้อง หากต้องการได้รับความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ในต่างประเทศ

11. การออกแบบผลิตภัณฑ์ควรเก็บเป็นความลับก่อนได้รับจดทะเบียนหรือไม่

การรักษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ไว้ให้เป็นความลับเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการออกแบบจะต้องเป็นการออกแบบใหม่จึงจะเข้าเงื่อนไขในการได้รับความคุ้มครอง หากการออกแบบถูกแสดงให้ผู้อื่นเห็นควรจะต้องดำเนินการภายใต้กรอบข้อตกลงการรักษาความลับ เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าการออกแบบนั้นเป็นความลับ

การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เปิดเผยต่อสาธารณะแล้ว เช่น โดยการโฆษณาในแค็ตตาล็อกหรือโบรชัวร์ของบริษัท อาจไม่ถือว่าเป็นการออกแบบใหม่ และอาจกลายเป็นส่วนหนึ่งของสมบัติสาธารณะ และจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองอีกต่อไป เว้นแต่ กฎหมายที่บังคับใช้กำหนดให้มี “ระยะเวลาผ่อนผัน” หรือกฎหมายจะกำหนดให้สามารถขอลือสิทธิวันยื่นคำขอครั้งแรกตามวันที่ได้ยื่นคำขอครั้งก่อนได้

12. ระยะเวลาผ่อนผันคืออะไร

กฎหมายบางประเทศอนุญาตให้มีระยะเวลาผ่อนผันในการยื่นคำขอจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยปกติจะมีระยะเวลาหกเดือนถึงหนึ่งปีนับจากวันที่มีการเปิดเผยการออกแบบผลิตภัณฑ์ต่อสาธารณชน กล่าวอีกนัยหนึ่ง หากมีการนำผลิตภัณฑ์โดยใช้การออกแบบออกวางตลาดนั้น โดยยังไม่มีการยื่นคำขอจดทะเบียน จะถือว่าสูญเสียคุณสมบัติการเป็นการออกแบบใหม่ไป และจะไม่มีสิทธิได้รับความคุ้มครองภายใต้สิทธิในการออกแบบผลิตภัณฑ์ อย่างไรก็ตาม ในประเทศที่มีการกำหนดระยะเวลาผ่อนผัน อาจยังคงยื่นคำขอรับสิทธิ

ในการออกแบบภายในระยะเวลาดังกล่าวและจะยังถือว่าเป็นการออกแบบใหม่แม้ว่าจะได้เปิดเผยต่อสาธารณะแล้ว

กรณีนี้ คือ กรณีที่ผลิตภัณฑ์ที่ใช้การออกแบบผลิตภัณฑ์ถูกขายหรือจัดแสดงในงานแสดงสินค้า นิทรรศการ หรือตลาดแสดงสินค้า หรือรูปภาพของผลิตภัณฑ์ถูกตีพิมพ์ในแค็ตตาล็อก โบรชัวร์ หรือโฆษณาก่อนที่จะยื่นคำขอ

พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดระยะเวลาผ่อนผันการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ในประเทศไทย ในกรณีที่การออกแบบผลิตภัณฑ์ได้แสดงการออกแบบดังกล่าวในงานแสดงต่อสาธารณชน ซึ่งหน่วยงานของรัฐเป็นผู้จัดหรืออนุญาตให้มีขึ้นในประเทศไทย ถ้าได้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรสำหรับการออกแบบนั้นภายในสิบสองเดือนนับแต่วันเปิดงานแสดงต่อสาธารณชน ให้ถือว่าได้ยื่นคำขอนั้นในวันเปิดงานแสดงนั้น

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากไม่ใช่ทุกประเทศที่กำหนดระยะเวลาผ่อนผัน และระยะเวลาผ่อนผันนั้นไม่ได้ใช้กับตัวเลือกลงกล่าวในทุกกรณี ดังนั้น ควรเก็บรักษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ไว้เป็นความลับจนกว่าจะได้ยื่นคำขอรับความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ ขอให้พึงระลึกว่า แม้จะเสียสิทธิในการออกแบบผลิตภัณฑ์ แต่ยังมีทางเลือกอื่น ๆ ที่ใช้ได้อยู่ เช่น คุ้มครองภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์ หรือกฎหมายการแข่งขันทางการค้า²

13. ใครเป็นเจ้าของสิทธิในการออกแบบผลิตภัณฑ์

ผู้สร้างสรรค์การออกแบบ กล่าวคือ นักออกแบบ มักจะเป็นเจ้าของคนแรกของการออกแบบ เว้นแต่จะมีสถานการณ์พิเศษ ตัวอย่างเช่น ในประเทศส่วนใหญ่ หากลูกจ้างได้พัฒนาการออกแบบภายใต้เงื่อนไขของสัญญาจ้างแรงงาน – กล่าวคือ ในช่วงเวลาทำงานภายในองค์กรและเป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่ประจำ – การออกแบบและสิทธิที่เกี่ยวข้อง จะตกเป็นของนายจ้างหรือนักออกแบบอาจต้องโอนสิทธิให้นายจ้างผ่านการโอนสิทธิเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างเป็นทางการ เช่นเดียวกับประเทศไทย สิทธิขอรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ซึ่งลูกจ้างได้ออกแบบขึ้นโดยการทำงานตามสัญญาจ้าง หรือโดยสัญญาจ้างที่มีวัตถุประสงค์ให้ทำการออกแบบ สิทธิในการออกแบบ

² การคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม โปรดดูในคู่มือนี้ต่อไปในหัวข้อ

“เครื่องมือทางกฎหมายอื่น ๆ ในความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์”

ดังกล่าวย่อมตกแก่ นายจ้าง เว้นแต่จะมีการระบุเป็นอย่างอื่นไว้ในสัญญาจ้าง

อย่างไรก็ตาม หากการออกแบบได้รับการพัฒนาโดยนักออกแบบซึ่งเป็นบุคคลภายนอกภายใต้สัญญาสิทธิโดยทั่วไปจะตกเป็นของบริษัทที่จ้างการออกแบบนั้น ในกรณีเช่นนี้จะถือว่าการออกแบบนั้นจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์สำหรับการใช้งานของผู้ว่าจ้างการออกแบบ ผู้ซึ่งมีฐานะเป็นเจ้าของ การหลีกเลี่ยงความเข้าใจผิดในภายหลังสามารถทำได้โดยการสร้างความชัดเจนในประเด็นความเป็นเจ้าของสิทธิไว้ในสัญญาที่ทำกับนักออกแบบตั้งแต่ต้น นอกจากนี้ นักออกแบบผลิตภัณฑ์ อาจได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์โดยอัตโนมัติในการออกแบบ จึงควรระบุเรื่องนี้ไว้ในสัญญาด้วย

14. การออกแบบผลิตภัณฑ์มีอายุความคุ้มครองนานเท่าใด

สิทธิในการออกแบบผลิตภัณฑ์จะมีอายุความคุ้มครองในระยะเวลาจำกัด โดยระยะเวลาคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ แต่อย่างน้อยคือ 10 ปี ระยะเวลาความคุ้มครองฯ ในหลายประเทศ แบ่งเป็นช่วงระยะเวลาติดต่อกัน ที่สามารถต่ออายุได้ โดยอายุความคุ้มครองสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ ในประเทศไทยจะมีอายุความคุ้มครอง 10 ปี นับตั้งแต่วันที่ขอรับสิทธิบัตรในประเทศไทย ซึ่งระยะเวลาดังกล่าว ไม่สามารถต่ออายุได้ นอกจากนี้ ผู้ทรงสิทธิบัตรจะต้องดำเนินการชำระค่าธรรมเนียมรายปี โดยเริ่มตั้งแต่ปีที่ 5 ของอายุสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นต้นไป หากผู้ทรงสิทธิบัตรไม่ชำระค่าธรรมเนียมรายปีภายในกำหนดระยะเวลา สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจะสิ้นอายุความคุ้มครองแม้ยังไม่ครบกำหนดอายุความคุ้มครอง 10 ปี

15. ควรทำอย่างไรหากการออกแบบผลิตภัณฑ์มีการผสมผสานคุณสมบัติด้านการทำงานเข้ากับคุณสมบัติด้านสุนทรียศาสตร์

กรณีที่เกิดขึ้นมักเป็นกรณีที่ผลิตภัณฑ์ใหม่ผสมผสานการปรับปรุงคุณสมบัติด้านการทำงานเข้ากับคุณลักษณะด้านสุนทรียศาสตร์ที่เป็นนวัตกรรมใหม่ แง่มุมต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์ อาจได้รับความคุ้มครองภายใต้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่ต่างกัน สิ่งสำคัญคือต้องคำนึงถึงความแตกต่างพื้นฐานระหว่างการออกแบบ

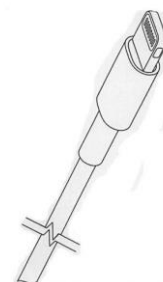
ผลิตภัณฑ์ และสิทธิบัตรการประดิษฐ์/ผลิตภัณฑ์ อรรถประโยชน์ ดังต่อไปนี้

- รูปแบบของสิทธิบัตรการประดิษฐ์และผลิตภัณฑ์ อรรถประโยชน์มีไว้สำหรับสิ่งประดิษฐ์ที่ก่อให้เกิดการปรับปรุงคุณสมบัติด้านการทำงานให้กับผลิตภัณฑ์ ในขณะที่การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ความคุ้มครองใช้กับรูปลักษณ์หรือความสวยงามเท่านั้น
- เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิเด็ดขาดหรือสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในคุณสมบัติด้านการทำงานของผลิตภัณฑ์ ควรยื่นขอสิทธิบัตรการประดิษฐ์หรือผลิตภัณฑ์ อรรถประโยชน์ หรือในกรณีที่คุณสมบัติด้านการทำงานไม่เห็นชัดเจนจากผลิตภัณฑ์ ควรเก็บไว้เป็นความลับทางการค้า

กลยุทธ์ทางธุรกิจ: การให้ความคุ้มครองแบบร่วมกันภายใต้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่แตกต่างกัน

ตัวอย่างเช่น อุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ใหม่ ซึ่งอาจมีส่วนประกอบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ที่ได้รับการปรับปรุง ซึ่งอาจได้รับความคุ้มครองโดยสิทธิบัตรการประดิษฐ์ ในขณะที่การออกแบบอาจได้รับความคุ้มครองในฐานะการออกแบบผลิตภัณฑ์ คำถามคือสามารถยื่นคำขอจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์และสิทธิบัตรการประดิษฐ์ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เดียวกันได้หรือไม่ คำตอบคือ ได้

ตัวอย่างของ “การคุ้มครองแบบรวม”



สายเชื่อมต่ออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ – สิทธิบัตรเลขที่ 50251 แอปเปิล อิงค์.

สายเชื่อมต่ออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ของแอปเปิล อิงค์. ซึ่งใช้ร่วมในการเชื่อมต่ออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ไม่เพียงแต่ได้รับความคุ้มครองโดยสิทธิในการออกแบบเท่านั้น แต่ยังสามารถได้รับความคุ้มครองสิทธิบัตรการประดิษฐ์ภายใต้สิทธิบัตรเลขที่ 70680 และเครื่องหมายการค้าด้วย

16. การอนุญาตให้ใช้สิทธิในการออกแบบผลิตภัณฑ์

การอนุญาตให้ใช้สิทธิในการออกแบบผลิตภัณฑ์จะมีขึ้นเมื่อเจ้าของการออกแบบผลิตภัณฑ์ (ผู้อนุญาต) อนุญาตให้บุคคลอื่น (ผู้รับอนุญาต) ใช้การออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อวัตถุประสงค์ที่ตกลงร่วมกัน ในกรณีดังกล่าวจะมีการลงนามในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิระหว่างคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายโดยระบุเงื่อนไขและขอบเขตของข้อตกลง

การอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิในการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ่านสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิจะทำให้ผู้อนุญาตมีรายได้เพิ่มเติม และเป็นการใช้ประโยชน์จากสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียน นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้อนุญาตสามารถเข้าสู่ตลาดที่อาจไม่สามารถเข้าไปได้ด้วยวิธีอื่น

สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิมักมีข้อจำกัดเกี่ยวกับประเทศที่อนุญาตให้ใช้การออกแบบผลิตภัณฑ์ ระยะเวลาที่อนุญาตให้ใช้สิทธิ และประเภทของผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้ได้ ทั้งนี้ การอนุญาตให้ใช้การออกแบบผลิตภัณฑ์ในต่างประเทศ ผู้อนุญาตควรได้รับหรืออย่างน้อยยื่นคำขอรับความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ในประเทศเหล่านั้น หากไม่เป็นเช่นนั้น การออกแบบผลิตภัณฑ์จะไม่สามารถได้รับความคุ้มครองในประเทศเหล่านั้น และปัญหาในการให้สิทธิแก่ผู้อื่นในการใช้การออกแบบผลิตภัณฑ์ดังกล่าวก็จะไม่เกิดขึ้น การให้ความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ในต่างประเทศจะกล่าวถึงในหัวข้อถัดไปของคู่มือเล่มนี้

ข้อตกลงในการอนุญาตให้ใช้สิทธิการออกแบบผลิตภัณฑ์มักรวมอยู่ในข้อตกลงการอนุญาตให้ใช้สิทธิแบบกว้าง ๆ ซึ่งครอบคลุมทุกด้านของผลิตภัณฑ์ ไม่ใช่แค่องค์ประกอบด้านสุนทรียศาสตร์เท่านั้น

17. การคุ้มครอง "การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียน"

บางประเทศให้ความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียน แต่เป็นความคุ้มครองในช่วงเวลาสั้น ๆ เท่านั้น ตัวอย่างในกรณีนี้ เช่น ในสหภาพยุโรป ให้ความคุ้มครองการออกแบบที่ไม่ได้จดทะเบียนโดยมีระยะเวลาคุ้มครองสามปีนับจากวันที่การออกแบบเผยแพร่สู่สาธารณะครั้งแรกภายในอาณาเขตของสหภาพยุโรป เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ไม่ได้ให้ความคุ้มครองแก่การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้รับจดทะเบียนแต่อย่างใด ดังนั้น หากต้องการได้รับความคุ้มครองแบบผลิตภัณฑ์ตามกฎหมายจะต้องยื่นคำขอรับความคุ้มครองต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญาเท่านั้น

การคุ้มครองการออกแบบและกลยุทธ์ทางธุรกิจ

การตัดสินใจว่าจะขอรับความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ของบริษัทอย่างไร เมื่อไร และที่ใด อาจส่งผลต่อการจัดการการออกแบบผลิตภัณฑ์ในด้านอื่น ๆ จึงควรพิจารณาเรื่องการคุ้มครองการออกแบบพร้อมกับกลยุทธ์ทางธุรกิจขององค์กร ตัวอย่างเช่น ประเภทของการคุ้มครอง ต้นทุน ประสิทธิภาพ และประเด็นความเป็นเจ้าของการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยประเด็นดังต่อไปนี้ อาจเป็นประเด็นสำคัญประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการขอรับความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์

- การพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ว่าจะดำเนินการภายในองค์กรหรือว่าจ้างหน่วยงานภายนอก
- ช่วงเวลาของการใช้การออกแบบผลิตภัณฑ์ครั้งแรกในการโฆษณา การตลาด หรือการแสดงต่อสาธารณะในนิทรรศการ
- ตลาดส่งออกใดที่เป็นตลาดเป้าหมาย
- จะอนุญาตให้ใช้สิทธิหรือโอนสิทธิการออกแบบให้บริษัทอื่นใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เพื่อแลกกับค่าตอบแทนทางเศรษฐกิจหรือไม่ เมื่อใด และอย่างไร

การคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ในต่างประเทศ

18. ทำไมต้องคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ในต่างประเทศ

หากบริษัทประสงค์ที่จะส่งออกหรือขายผลิตภัณฑ์ของตนหรืออนุญาตให้บริษัทอื่นใช้สิทธิในแบบผลิตภัณฑ์เพื่อผลิตในต่างประเทศ บริษัทควรขอรับความคุ้มครองการออกแบบนั้นในต่างประเทศด้วย

19. การขอรับความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ในต่างประเทศต้องทำอย่างไร

การคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นไปตามหลักดินแดน หมายความว่า โดยทั่วไปการจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์จะคุ้มครองเฉพาะในประเทศหรือภูมิภาค (เช่น กลุ่มประเทศ) ที่ได้มีการจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้นไว้เท่านั้น

เมื่อยื่นขอรับความคุ้มครองการออกแบบในต่างประเทศ ผู้ยื่นจะมีสิทธิที่เกิดขึ้นก่อน ดังนั้น ผู้ยื่นคำขอจะมีเวลาหกเดือนนับจากวันที่ยื่นคำขอครั้งแรกเพื่อยื่นคำขอจดทะเบียนแบบผลิตภัณฑ์เดียวกันนั้นในประเทศอื่น และคำขอดังกล่าวจะถือวันที่ยื่นคำขอแรกเป็นวันที่ยื่นคำขอ ในช่วงระยะเวลาการถือสิทธิวันที่ยื่นคำขอครั้งแรกเป็นวันที่ยื่นคำขอนี้ ผู้ยื่นคำขอมิสิทธิในลำดับก่อนบุคคลใดที่ยื่นคำขอหลังจากวันที่ยื่นคำขอครั้งแรกสำหรับการออกแบบที่เหมือนกันหรือคล้ายกัน เมื่อพ้นช่วงระยะเวลาไปแล้วอาจไม่ถือว่าการออกแบบดังกล่าวเป็นการออกแบบ “ใหม่” ดังนั้น จึงไม่มีสิทธิได้รับความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์เดียวกันในพื้นที่อื่น ๆ อีกต่อไป

การขอรับความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ในต่างประเทศสามารถทำได้ 3 วิธี ดังนี้

1. ช่องทางภายในประเทศ: อาจมีการยื่นคำขอแยกต่างหากไปยังสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาของแต่ละประเทศที่สนใจขอรับความคุ้มครองฯ กระบวนการนี้อาจค่อนข้างยุ่งยากและมีค่าใช้จ่ายสูง เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วจำเป็นต้องมีการแปลเอกสารเป็นภาษาประจำชาติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการชำระค่าธรรมเนียมการดำเนินการ ซึ่งอาจแตกต่างกันอย่างมากในแต่ละประเทศ

2. ช่องทางภูมิภาค: หากผู้ยื่นคำขอสนใจคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ในกลุ่มประเทศที่เป็นสมาชิกขององค์การระหว่างประเทศ สามารถยื่นคำขอ “ฉบับเดียว” ได้ที่สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาประจำภูมิภาคของหน่วยงานระดับภูมิภาค เช่น

- องค์การทรัพย์สินทางปัญญาภูมิภาคแอฟริกา (African Regional Intellectual Property Organization : ARIPO) สำหรับการปกป้องการออกแบบผลิตภัณฑ์ในหลายประเทศในแอฟริกา
- สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาเบเนลักซ์ (Benelux Office for Intellectual Property : BOIP) สำหรับความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ในอาณาเขตของเบลเยียม เนเธอร์แลนด์ และลักเซมเบิร์ก
- สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาสหภาพยุโรป (European Union Intellectual Property Office : EUIPO) สำหรับแบบผลิตภัณฑ์ของประชาคมยุโรปในอาณาเขตของรัฐสมาชิกของสหภาพยุโรป
- องค์การทรัพย์สินทางปัญญาแอฟริกัน (African Intellectual Property Organization : OAPI) เพื่อขอรับความคุ้มครองในอาณาเขตของประเทศสมาชิกของ OAPI

รายชื่อสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาระดับประเทศและระดับภูมิภาคสามารถสืบค้นได้ที่ www.wipo.int/directory/en/urls.jsp

3. ช่องทางระหว่างประเทศ: การยื่นคำขอระหว่างประเทศกับ WIPO สามารถครอบคลุมพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่กว้างขึ้น

ระบบการยื่นคำขอภายใต้ความตกลงกรุงเฮกช่วยลดการจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์ระหว่างประเทศ มีกลไกที่เรียบง่ายและคุ้มค่าในความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ในประเทศต่าง ๆ หรือองค์การระหว่างประเทศ

เช่น EU หรือ OAPI โดยการยื่นคำขอระหว่างประเทศ “ฉบับเดียว” อาจทำให้ได้รับกลุ่มของสิทธิที่มีอยู่ในคำขอจดทะเบียนระหว่างประเทศฉบับเดียวมีผลใช้บังคับได้ในหลายประเทศหรืออาณาเขต ดังนั้น การประหยัดทรัพยากรที่สำคัญสามารถทำได้ในเวลาที่ยื่นคำขอและยังสามารถประหยัดเวลา แรงกาย และค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาการจดทะเบียนตลอดอายุของการออกแบบผลิตภัณฑ์ เนื่องจากระบบการยื่นคำขอภายใต้ความตกลงกรุงเฮกนำเสนอความเป็นไปได้ของ “การจัดการจากส่วนกลาง” กล่าวคือ การจัดการที่เกิดขึ้นตลอดอายุของการออกแบบ (การต่ออายุ การเปลี่ยนแปลง ฯลฯ) สามารถจัดการได้ผ่านคำขอเดียวที่ส่งโดยตรงไปยัง WIPO ซึ่งจะเป็นผู้ดำเนินการตามคำขอดังกล่าว

20. ใครสามารถยื่นคำขอระหว่างประเทศภายใต้ระบบกรุงเฮก

ผู้ยื่นคำขอสามารถเป็นได้ทั้ง “บุคคลธรรมดา” หรือ “นิติบุคคล” ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับประเทศภาคีความตกลงกรุงเฮกว่าด้วยการจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์ระหว่างประเทศ (Hague Agreement Concerning the International Registration of Industrial Designs)³

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่ได้เข้าเป็นภาคีความตกลงกรุงเฮกว่าด้วยการจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์ระหว่างประเทศ ทำให้ไม่สามารถยื่นคำขอจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์ภายใต้ระบบดังกล่าวได้⁴

ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับระบบกรุงเฮกสามารถสืบค้นได้ที่:
www.wipo.int/hague

³ รายชื่อประเทศที่เป็นภาคีความตกลงกรุงเฮกว่าด้วยการจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์ระหว่างประเทศสามารถสืบค้นได้ที่: www.wipo.int/hague

⁴ กรมทรัพย์สินทางปัญญาอยู่ระหว่างการแก้ไขพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ.2522 เพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีความตกลงกรุงเฮกฯ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบการไทยสามารถยื่นคำขอระหว่างประเทศภายใต้ระบบกรุงเฮกได้

การบังคับใช้สิทธิในการออกแบบผลิตภัณฑ์

21. กรณีที่มีการละเมิดสิทธิในการออกแบบผลิตภัณฑ์ จะบังคับใช้สิทธิอย่างไร

การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการจดทะเบียนจะถือว่า ถูกละเมิด หากบุคคลที่สาม ผลิต เสนอขาย ขาย หรือนำเข้าผลิตภัณฑ์ที่ใช้การออกแบบหรือประกอบด้วย การออกแบบดังกล่าว ซึ่งเป็นการทำซ้ำหรือมีสาระสำคัญ เป็นการทำซ้ำการออกแบบที่ได้รับการคุ้มครอง โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของสิทธิ

เจ้าของสิทธิมีความรับผิดชอบหลักในการระบุและ ดำเนินการกับการละเมิดการออกแบบผลิตภัณฑ์ กล่าวอีกนัยหนึ่ง เจ้าของสิทธิมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้ การออกแบบของตนในตลาดจริงและตลาดออนไลน์ ระบุการใช้งานที่เป็นการละเมิดใด ๆ และตัดสินใจว่า จะจัดการกับการละเมิดดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร และ เมื่อใด

เช่นเดียวกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ การบังคับ ใช้สิทธิในการออกแบบผลิตภัณฑ์อาจเป็นปัญหาที่ซับซ้อน ดังนั้น เมื่อใดก็ตามที่สงสัยว่ามีการละเมิดควรขอ คำแนะนำจากผู้ประกอบวิชาชีพ ทางกฎหมาย การดำเนินการขั้นแรกอาจเป็นการร่าง “หนังสือขอแจ้งต วนการกระทำ” เพื่อแจ้งผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำการ ละเมิดทราบถึงความขัดแย้งที่เป็นไปได้ระหว่างการ ออกแบบผลิตภัณฑ์ทั้งสองแบบ อย่างไรก็ตาม เจ้าของ สิทธิต้องแน่ใจว่าสิทธิในการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้นถูกต้อง และสามารถพิสูจน์การละเมิดได้ เนื่องจากในหลาย ประเทศ ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำการละเมิดอาจดำเนินการ ทางกฎหมายในกรณีที่มีการดำเนินคดีที่ไร้เหตุผล

ในกรณีที่เป็นการละเมิดทางออนไลน์ เช่น ในตลาด ออนไลน์ เจ้าของสิทธิในการออกแบบผลิตภัณฑ์สามารถ ปฏิบัติตามขั้นตอนการรายงานการละเมิดที่เว็บไซต์ กำหนดไว้ ซึ่งหลายแพลตฟอร์มออนไลน์และเว็บไซต์ จะมี วิธีการ “แจ้งและลบออก” ที่เจ้าของสิทธิสามารถแจ้งให้ ทราบถึงเนื้อหาที่ละเมิดสิทธิ เพื่อให้แพลตฟอร์มออนไลน์ และเว็บไซต์ต่าง ๆ ดำเนินการลบเนื้อหาที่มีการละเมิด ออกได้ หากไม่มีวิธีการแจ้งและลบออกดังกล่าว

เจ้าของสิทธิอาจติดต่อผู้ให้บริการ (เช่น ผู้ดำเนินการตลาด ออนไลน์) โดยตรง

หากการพยายามเตือนผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำการละเมิด ด้วยจดหมายแจ้งเตือนให้งดเว้นการกระทำแล้วไม่ประสบ ผลสำเร็จและยังคงมีการละเมิดอยู่ อาจจำเป็นต้อง ดำเนินการทางกฎหมาย มีหลายวิธีที่สามารถใช้ได้ ตัวอย่างเช่น หากทราบท้องที่ที่มีการกระทำที่เป็น การละเมิดสิทธิ เจ้าของสิทธิอาจเลือกวิธีการ “จู่โจม” โดยการขอออกหมายค้นและหมายยึดจากศาลที่มี เขตอำนาจหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อดำเนินการตรวจค้น โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้าแก่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำการ ละเมิด

เพื่อเป็นการป้องกันการนำสินค้าที่ถูกกล่าวหาว่าเป็น การละเมิดสิทธิ เจ้าของสิทธิการออกแบบผลิตภัณฑ์ ในหลายประเทศอาจดำเนินการตามมาตรการที่พรมแดน ระหว่างประเทศผ่านหน่วยงานศุลกากรแห่งชาติ

มาตรการป้องกันการนำเข้าหรือส่งออกสินค้า ของประเทศไทยในปัจจุบัน ยังไม่รวมถึงสินค้าที่ละเมิด การออกแบบผลิตภัณฑ์ แต่ถ้าการออกแบบผลิตภัณฑ์ ดังกล่าวประกอบด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาประเภท อื่น เช่น ลิขสิทธิ์ หรือ เครื่องหมายการค้า เจ้าของสิทธิ สามารถป้องกันโดยอาศัยสิทธิในความเป็นเจ้าของผลงาน อันมีลิขสิทธิ์ หรือเครื่องหมายการค้าได้ โดยร้องขอ ต่อพนักงานศุลกากร เพื่อกักและตรวจสอบสินค้าที่สงสัย ว่าละเมิดลิขสิทธิ์หรือเครื่องหมายการค้าได้

เพื่อปกป้องมูลค่าของการออกแบบที่จดทะเบียนเป็น การทั่วไป สิ่งสำคัญคือต้องตรวจสอบการจดทะเบียน ของการออกแบบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้แน่ใจว่า ไม่มีบุคคลใดพยายามจดทะเบียนการออกแบบ ที่เหมือนกันหรือคล้ายกัน ซึ่งผู้ให้บริการ ทุน ความ และผู้ประกอบวิชาชีพด้านทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ สามารถให้ความช่วยเหลือในการตรวจสอบดังกล่าวได้ เครื่องมือสำหรับสืบค้นการจดทะเบียนการออกแบบ ก็มีให้ใช้เช่นกัน หนึ่งในเครื่องมือดังกล่าว คือ ระบบสืบค้น ข้อมูลสิทธิบัตรออนไลน์ ทั้งในประเทศไทยและทั่วโลก ของกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ (Patent

Search System) ฐานข้อมูลการออกแบบสากลของ WIPO (WIPO's Global Design Database) และยังมี Designview ของ EUIPN (European Union Intellectual Property Network) อีกด้วย หากเจ้าของสิทธิพบว่า มีบุคคลที่สามารถได้ดำเนินการจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะเหมือนกัน หรือเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้สร้างความแตกต่างกันในความรู้สึกโดยรวม หรือกำลังพยายามกระทำเช่นนั้น เจ้าของสิทธิสามารถกล่าวอ้างสิทธิที่มีมาก่อนและอาจคัดค้านการจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์หรือให้ประกาศว่าการจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์ในภายหลังเป็นโมฆะ แล้วแต่กรณี

เครื่องมือทางกฎหมายอื่น ๆ ในการคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์

แม้ว่าคู่มือฉบับนี้จะเน้นที่สิทธิในการออกแบบผลิตภัณฑ์ แต่เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ประกอบการควรรู้ คือ มีวิธีการอื่น และ/หรือวิธีการเสริมอื่นเพื่อคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ ภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์ กฎหมายเครื่องหมายการค้า หรือกฎหมายการแข่งขันทางการค้า ดังต่อไปนี้

- การคุ้มครองภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์ โดยทั่วไป การคุ้มครองลิขสิทธิ์จะให้สิทธิแต่เพียงผู้เดียว ในงานวรรณกรรมและศิลปกรรม สำหรับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในประเทศไทย ครอบคลุมงานจิตรกรรม งานประติมากรรม งานภาพพิมพ์ งานสถาปัตยกรรม งานภาพถ่าย งานภาพประกอบ แผนที่ โครงสร้าง ภาพร่าง หรืองานสร้างสรรค์รูปทรงสามมิติอันเกี่ยวกับ ภูมิศาสตร์ ภูมิประเทศ และงานศิลปประยุกต์ โดยการออกแบบผลิตภัณฑ์บางประเภท อาจได้รับการยอมรับว่าเป็นงานศิลปะหรือ ศิลปะประยุกต์ซึ่งอาจได้รับความคุ้มครอง ภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์ จึงอาจเป็นทางเลือกที่น่าสนใจสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อม เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วระยะเวลาคุ้มครองงานลิขสิทธิ์จะมีระยะเวลายาวนานกว่า การคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ และไม่จำเป็นต้องจดทะเบียน

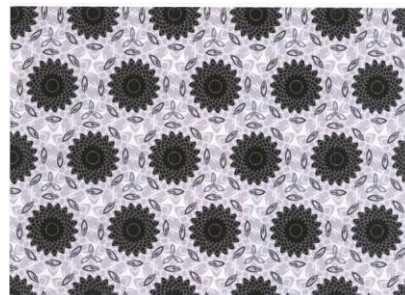
อย่างไรก็ตาม การคุ้มครองลิขสิทธิ์อาจมีข้อด้อย กว่า การคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ ในบางประเด็นตามที่จะได้อธิบายต่อไป

- ถ้าการออกแบบผลิตภัณฑ์ทำหน้าที่เป็นเครื่องหมายการค้า ในตลาด ก็อาจขอรับความคุ้มครอง โดยการจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อรูปร่างของผลิตภัณฑ์หรือ บรรจุภัณฑ์ถือว่ามี “ลักษณะบ่งเฉพาะ” ที่ อาจได้รับการจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้า สามมิติ ข้อดีของความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า คือ ระยะเวลาความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า จะไม่มีกำหนดเวลา เมื่อมีการใช้งานและชำระ ค่าธรรมเนียมการต่ออายุเป็นระยะ
- กฎหมายการแข่งขันทางการค้าอาจปกป้อง การออกแบบผลิตภัณฑ์ของ บริษัท จาก การเลียนแบบโดยคู่แข่งได้ในบางประเทศ ซึ่งต้อง ตรวจสอบ และขอคำแนะนำจากทนายความ ในประเทศนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทย

ยังไม่มีบทบัญญัติหรือกฎหมายให้ความคุ้มครอง เกี่ยวกับการแข่งขันทางการค้าสำหรับการออกแบบ ผลิตภัณฑ์ไว้อย่างชัดเจน เมื่อแบบผลิตภัณฑ์ ดังกล่าวถูกคัดลอก หรือมีการเลียนแบบโดยบุคคลอื่น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดการผูกขาด ในการประกอบธุรกิจ หรือใช้อำนาจเหนือตลาด อย่างไม่เป็นธรรม รวมถึงการปฏิบัติทางการค้า ที่ไม่เป็นธรรม ดังนั้น เมื่อเกิดกรณีพิพาทเกี่ยวกับการถูกลอกเลียนแบบ จึงนำข้อกฎหมายที่บัญญัติ ในสิทธิบัตรการประดิษฐ์มาบังคับใช้กับสิทธิบัตร การออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยอนุโลม ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

22. การคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์และการคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนต่างกันอย่างไรร

ในบางประเทศ กฎหมายที่ใช้บังคับตระหนักถึง ความเป็นไปได้ในการคุ้มครองลิขสิทธิ์สำหรับการออกแบบบางประการ เช่น การออกแบบที่รวมอยู่ในสิ่งทอและผ้า



ลวดลายผ้า – สิทธิบัตร เลขที่ 84462
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนสุนันทา

ในขณะที่ในหลายประเทศการออกแบบสามารถขอรับ ความคุ้มครองร่วมกัน (เช่น ความคุ้มครองภายใต้ลิขสิทธิ์ และความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์) : ซึ่งให้ ความคุ้มครองพร้อมกันสำหรับการออกแบบเดียวกัน แต่ในบางประเทศความคุ้มครองทั้งสองรูปแบบไม่สามารถ มีขึ้นร่วมกันได้

ในประเทศไทย การออกแบบจะได้รับความคุ้มครอง ร่วมกันได้หรือไม่ จะขึ้นอยู่กับว่าการออกแบบดังกล่าว มีลักษณะอันพึงได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายหรือไม่ หากการออกแบบผลิตภัณฑ์ประกอบด้วยลายเส้น หรือ

รูปวาด อันเป็นองค์ประกอบของงานที่ได้รับความคุ้มครอง ภายใต้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ผลงานดังกล่าวย่อมได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์ด้วย ก่อนการตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีที่ดีที่สุดในการให้ความคุ้มครองการออกแบบ สิ่งสำคัญคือต้องเข้าใจความแตกต่างระหว่างการคุ้มครองทั้งสองรูปแบบ ซึ่งมีความแตกต่างกันที่อาจสรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

การจดทะเบียน

- ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการออกแบบผลิตภัณฑ์ ผู้ยื่นคำขอต้องจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์ก่อนการเผยแพร่ เปิดเผย หรือใช้เป็นการทั่วไปอย่างน้อยที่สุดในประเทศที่ต้องการได้รับความคุ้มครอง หนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนที่ออกให้เพื่อแสดงว่าการออกแบบนั้นได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายการออกแบบผลิตภัณฑ์และมีประโยชน์เมื่อมีการละเมิดเกิดขึ้น เนื่องจากเป็นการแสดงเอกสารพื้นฐานที่น่าเชื่อถือ ซึ่งสามารถใช้ได้ในการอ้างสิทธิและบังคับใช้สิทธิตามกฎหมายได้แต่เพียงผู้เดียว
- งานอันมีลิขสิทธิ์ที่ถือว่าเป็น “การสร้างสรรคด้วยตนเอง” เกิดขึ้นโดยไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามแบบพิธีการ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการขอรับการคุ้มครองลิขสิทธิ์จะไม่จำเป็นต้องจดทะเบียน แต่บางประเทศ อาทิ ประเทศไทยใช้ระบบการจดบันทึกหรือแจ้งข้อมูลลิขสิทธิ์โดยสมัครใจ โดยอนุญาตให้มีการจดทะเบียนงาน ส่งมอบงานหรือทั้งสองอย่าง และออกใบรับรองให้เป็นหลักฐาน⁵

ระยะเวลา

- การคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์โดยส่วนใหญ่มีระยะเวลาระหว่าง 10 ถึง 25 ปี ขึ้นอยู่กับประเทศที่ต้องการขอรับความคุ้มครอง สำหรับระยะเวลาการคุ้มครองสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ในประเทศไทยมีอายุความคุ้มครอง 10 ปี นอกจากนี้ พึงระลึกไว้เสมอว่ากระบวนการจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์อาจใช้เวลาพอสมควร และอาจไม่เพียงพอสำหรับผลิตภัณฑ์

ที่เชื่อมโยงกับสมัยนิยมที่มีการเปลี่ยนแปลง (เช่น สินค้าแฟชั่น)

- การคุ้มครองลิขสิทธิ์ในประเทศส่วนใหญ่มีระยะเวลาตลอดอายุของผู้สร้างสรรค์ และมีอยู่ต่อไปอีก 50 หรือ 70 ปีนับแต่ผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย สำหรับระยะเวลาคุ้มครองลิขสิทธิ์ในประเทศไทย โดยทั่วไปความคุ้มครองลิขสิทธิ์จะมีอยู่ตลอดอายุของผู้สร้างสรรค์ และมีอยู่ต่อไปอีก 50 ปีนับแต่ผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตายเช่นเดียวกับระยะเวลาในประเทศอื่น อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาคุ้มครองลิขสิทธิ์กรณีผู้สร้างสรรค์ใช้นามแฝง กรณีเป็นงานศิลปะประยุกต์ หรือกรณีที่ผู้สร้างสรรค์เป็นนิติบุคคลจะมีระยะเวลาคุ้มครองที่แตกต่างจากระยะเวลาคุ้มครองโดยทั่วไป

ขอบเขตของการคุ้มครอง

- สิทธิที่ได้รับจากการจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์ เป็นสิทธิ เบ็ดเสร็จ ในแง่ที่ว่า ถือว่ามีการละเมิดเกิดขึ้นไม่ว่าจะมีเจตนาทำซ้ำหรือไม่ก็ตาม
- ภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์ การละเมิดลิขสิทธิ์เกิดขึ้นเมื่อมีการจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำซ้ำบางส่วนหรือทั้งหมดของงานที่สร้างสรรค์ขึ้นก่อนหน้านี้ ที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายโดยทั่วไปในกรณีที่มีการละเมิดลิขสิทธิ์มีความยุ่งยากและมีค่าใช้จ่ายสูง

ประเภทผลิตภัณฑ์

- ในประเทศส่วนใหญ่ที่อนุญาตให้สามารถการออกแบบผลิตภัณฑ์ได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์ การอนุญาตดังกล่าวมิได้หมายความว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์ทุกประเภทจะได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์ โดยหลักแล้วการออกแบบที่จะได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์จะต้องเป็นการออกแบบที่ถือว่าเป็นงานศิลปะที่สร้างสรรค์ด้วยตนเอง แม้ว่าเส้นแบ่งอาจไม่ชัดเจนเสมอไป แต่การออกแบบบางอย่าง เช่น รูปทรงของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้น

⁵ การจดแจ้งข้อมูลลิขสิทธิ์ในประเทศไทย เจ้าของผลงานอันมีลิขสิทธิ์สามารถจดแจ้งข้อมูลผลงานดังกล่าวผ่านเว็บไซต์ของกรมทรัพย์สินทางปัญญาที่ <https://www.ipthailand.go.th>

มีความเป็นไปได้น้อยที่จะได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์ ในขณะที่การออกแบบอื่น ๆ เช่น การออกแบบสิ่งทอ มักจะได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายทั้งสองฉบับ

ค่าใช้จ่าย

- การจดทะเบียนการออกแบบต้องเสียค่าธรรมเนียมและอาจต้องใช้บริการตัวแทนทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อช่วยในการยื่นคำขอ ซึ่งทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น⁶ สำหรับการยื่นคำขอจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์ในประเทศไทย ผู้จดทะเบียนที่มีสถานที่ติดต่อในประเทศไทยสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง หรืออาจแต่งตั้งตัวแทนสิทธิบัตรให้ดำเนินการแทนได้ ตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นในหัวข้อ การให้ความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์
- เนื่องจากความคุ้มครองลิขสิทธิ์ไม่มีการจดทะเบียนอย่างเป็นทางการเพื่อให้ได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์ ประเทศส่วนใหญ่จึงไม่มีค่าใช้จ่ายโดยตรงที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ อย่างไรก็ตาม อาจมีค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกรณี (ก) เจ้าของลิขสิทธิ์ดำเนินการจดทะเบียนที่หรือแจ้งข้อมูลลิขสิทธิ์โดยสมัครใจ และ/หรือการฝากงานไว้ที่ศูนย์รับฝากงานอันมีลิขสิทธิ์ และ (ข) การแสดงหลักฐานพิสูจน์สิทธิในกรณีมีข้อพิพาทเกิดขึ้น สำหรับในประเทศไทย การจดทะเบียนที่หรือแจ้งข้อมูลผลงานอันมีลิขสิทธิ์ไว้เป็นหลักฐานไม่ได้เป็นข้อกำหนดตามกฎหมายเพื่อได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ กรณีเจ้าของผลงานอันมีลิขสิทธิ์ประสงค์จะแจ้งข้อมูลต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา เจ้าของผลงานสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง

โดยสรุป แม้ว่าความคุ้มครองทั้งสองรูปแบบจะมีผลใช้บังคับได้ แต่ความคุ้มครองที่ได้รับจากการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่จดทะเบียนนั้นมีความแข็งแกร่งกว่า และมีประสิทธิภาพมากกว่า ครอบคลุมถึงการละเมิดโดยไม่ได้ตั้งใจและโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ และมีใบสำคัญ

แสดงการจดทะเบียนซึ่งถือเป็นหลักฐานที่ใช้ในการพิสูจน์สิทธิในกรณีที่มีดำเนินคดีการละเมิดสิทธิ อย่างไรก็ตาม การจดทะเบียนการออกแบบผลิตภัณฑ์จะต้องใช้เงินและการบริหารจัดการมากขึ้น เนื่องจากขั้นตอนการจดทะเบียนต้องใช้เวลาและระยะเวลาความคุ้มครองไม่นานเท่าลิขสิทธิ์

ดังนั้น ไม่ว่าจะในกรณีใดและโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้จดทะเบียน ควรเก็บรักษาบันทึกการเกี่ยวกับการพัฒนาการออกแบบทุกขั้นตอนไว้อย่างดี การลงชื่อและการลงวันที่ไว้ในภาพสเก็ตซ์และการเก็บรักษาอย่างเป็นระบบอาจช่วยได้เช่นกัน

23. กฎหมายการแข่งขันทางการค้าสามารถให้ความคุ้มครองการออกแบบผลิตภัณฑ์ได้หรือไม่

ในหลายประเทศ การออกแบบผลิตภัณฑ์มักได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายการแข่งขันทางการค้า ซึ่งรวมถึงการทำซ้ำอย่างชัดแจ้งและการกระทำที่อาจทำให้สับสน การเลียนแบบ หรือการแอบอ้างใช้ชื่อเสียงของบุคคลที่สาม อย่างไรก็ตาม ความคุ้มครองภายใต้กฎหมายการแข่งขันทางการค้าโดยทั่วไปจะอ่อนกว่าความคุ้มครองภายใต้กฎหมายการออกแบบผลิตภัณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ และการพิสูจน์การละเมิดกระทำได้ยากกว่า

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 ไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่การออกแบบผลิตภัณฑ์ได้

⁶ หากต้องการประมาณการค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนหรือการต่ออายุภายใต้ระบบกรุงเฮก โปรดดูเครื่องคำนวณค่าธรรมเนียมที่: www.wipo.int/hague/en/fees/calculator.jsp

สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับ:

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และ WIPO

โปรดดู: www.wipo.int/sme

ระบบการยื่นคำขอภายใต้ความตกลงกรุงเฮกฯ

โปรดดู: www.wipo.int/hague

กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์

โปรดดู: www.ipthailand.go.th

